

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه موافقتنامه کشتیرانی تجاری دریایی در دریای خزر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قزاقستان»

مقدمه

لایحه «موافقتنامه کشتیرانی تجاری دریایی در دریای خزر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قزاقستان» به پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی در جلسه ۱۳۹۶/۱۲/۱۶ هیئت وزیران به تصویب رسیده است. نظر به مقدمه توجیهی لایحه مذکور، با عنایت به اهمیت کشتیرانی در حمل و نقل کالا و مسافر و با توجه به تأثیر حمل و نقل از طریق دریا و تسهیل آن در گسترش فعالیت های تجاری و در راستای بهره گیری از امر یادشده در زمینه سازی برای رشد اقتصادی و برای فعال نمودن، توسعه و بهبود کارایی کشتیرانی تجاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قزاقستان و تقویت و تعمیق همکاری های دوجانبه این لایحه جهت طی تشریفات قانونی تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است.

مخصوص صحن علنی

مشخصات لایحه
دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:
۳۳۶

شماره چاپ:
۸۰۱

تاریخ چاپ:
۱۳۹۶/۱۱/۱۷

معاونت پژوهش های
زیربنایی و امور
تولیدی
دفتر: مطالعات
زیربنایی
سایر دفاتر:

مطالعات اقتصادی
مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۵۰۱۶۵۵۴

تاریخ انتشار:
۱۳۹۸/۵/۸

سابقه موضوع

۱. لایحه مذکور در اجرای آیین نامه داخلی به کمیسیون محترم عمران مجلس به عنوان اصلی ارجاع گردید و در جلسه مورخه ۱۳۹۶/۱۰/۲۴ با حضور مسئولان اجرایی ذی ربط و کارشناسان مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و ماده واحده با الحاق تبصره به اتفاق آرا تصویب شد. تبصره الحاقی به شرح ذیل است:

«تبصره- رعایت اصل یکصدوسی و نهم قانون اساسی در حل و فصل اختلاف ها موضوع ماده (۱۷) و رعایت اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی در اصلاح های بعدی آن، موضوع ماده (۱۸) موافقتنامه الزامی است».

۲. همچنین لایحه مذکور در اجرای آیین نامه داخلی به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس به عنوان فرعی ارجاع گردید که در جلسه مورخه ۱۳۹۶/۰۹/۲۸ مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با اکثریت آرا به تصویب رسید.

ملاحظات کارشناسی

۱. این لایحه موافقتنامه کشتیرانی تجاری دریایی در دریای خزر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قزاقستان مشتمل بر یک مقدمه و بیست و یک ماده به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می شود.

۲. موافقتنامه مذکور در رابطه با حمل و نقل تجاری دریایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قزاقستان تنظیم شده است که می تواند به تعمیق همکاری دوجانبه بین دولت های مذکور کمک نماید. در رابطه با همکاری های دوجانبه می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- ایجاد شرایط مناسب جهت استفاده مؤثر از بنادر طرف متعهد در دریای خزر،
- تأمین ایمنی و امنیت در دریای خزر برای کشتی ها، خدمه، بار و مسافر،
- تأکید بر لزوم حفظ محیط زیست دریای خزر،
- توسعه روابط و تبادل تجارب در زمینه های اقتصادی، علمی و فنی حمل و نقل دریایی در دریای خزر،

- تبادل نظر در خصوص فعالیت سازمان‌های بین‌المللی که در موضوعات کشتیرانی تجاری فعالیت دارند و مشارکت در موافقتنامه‌های بین‌المللی مربوط به تجارت دریایی.

۳. در این موافقتنامه نظر به بند «۱» ماده (۴) طرف‌های متعاقد بر لزوم جلوگیری از دریانوردی کشتی‌های خارج از استاندارد تحت پرچم طرف متعاقد تأکید کرده‌اند و همچنین در بند «۲» از همین ماده، کشتی‌های هر یک از طرف‌های متعاقد که دارای استانداردهای ملی و بین‌المللی هستند، برای ورود به بنادر طرف متعاقد دیگر و کشورهای ثالث دیگر در دریای خزر محدودیتی به هیچ عنوان نخواهند داشت.

۴. در بند «۲» ماده (۶) توافقنامه مذکور اعمال رویکرد واحد برای اخذ هزینه‌ها و عوارض بندری طبق قوانین، قواعد و مقررات ملی لازم‌الاجرای طرف‌های متعاقد است.

۵. شایان ذکر است، در سال‌های اخیر مذاکره و تصویب موافقتنامه‌های متعدد دو یا چندجانبه در دستور کار دستگاه‌های تخصصی قرار گرفته است با این حال به نظر می‌رسد موضوع مهم و اساسی، اثربخشی این موافقتنامه‌ها تا حدودی مغفول مانده است. لذا به منظور برآورد اثربخشی این موافقتنامه‌ها لازم است گزارش‌های مدونی در خصوص تأثیر این قراردادها بر تسهیل و توسعه تجارت میان کشورها ارائه شود که این امر از طرف دستگاه‌های مسئول صورت پذیرفته است.

۶. ماده (۱۷) موافقتنامه حاضر، حل اختلافات را از طریق مذاکره و مشاوره و یا از مسیر مجاری دیپلماتیک معین نموده است. اطلاق مقرر در این ماده مفید این معناست که طی این فرایند می‌تواند دو نتیجه متمایز دربرداشته باشد: الف) نیل به هر راه‌حلی غیر از صلح دعاوی راجع به اموال دولتی یا عمومی و یا ارجاع آن به داوری؛ ب) صلح دعاوی راجع به اموال دولتی یا عمومی و یا ارجاع آن به داوری. باید توجه داشت در صورتی که وضعیت دوم محقق شود، لازم است صلح یا ارجاع به داوری با رعایت اصل یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی صورت پذیرد.

جمع‌بندی و پیشنهاد

۱. مطابق مصوبه کمیسیون محترم عمران مجلس شورای اسلامی پیشنهاد الحاق یک تبصره به ماده واحده به شرح ذیل داده می‌شود:

«تبصره- رعایت اصل یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی در حل‌وفصل اختلاف‌ها موضوع ماده (۱۷) و رعایت اصل هفتادوهفتم قانون اساسی در اصلاح‌های بعدی آن، موضوع ماده (۱۸) موافقتنامه الزامی است.»

از آنجا که در تبصره منضم به ماده‌واحد این تفکیک و دقت حقوقی مد نظر قرار نگرفته است، لذا پیشنهاد می‌شود این قسمت از ماده‌واحد به این صورت اصلاح شود:

«تبصره- رعایت اصل یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در صورتی که اعمال ماده (۱۷) موافقتنامه منجر به صلح دعاوی راجع به اموال دولتی یا عمومی و یا ارجاع آن به داوری گردد، در خصوص جمهوری اسلامی ایران، لازم است. رعایت اصل هفتادوهفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در خصوص اصلاح‌های بعدی موافقتنامه، موضوع ماده (۱۸) در خصوص جمهوری اسلامی ایران، الزامی است.»

۲. با توجه به مراتب بالا و در راستای تقویت و تعمیق همکاری‌ها و گسترش فعالیت‌ها و افزایش مبادلات تجاری دوجانبه، تصویب توافقنامه مذکور ضرورتاً با الحاق تبصره به ماده واحده با حفظ منافع ملی پیشنهاد می‌شود.

